بحر الحديث

دەریای فەرموودە

نووسینی : قاسم محسن عولا

٢٠٢٢

بحر الحديث

دە ریایی فەرموودە

پیشەکی :📖

بسم الله الرحمن الرحيم

بەناوی خوای بالادەست دەست پی دەکەم ، وتەنها پشت بە ئەو دەبە ستم ، دوردو سەلاویش برژێ بۆ سەر پیشەوایی جیهانیان محمد (صلی الله علیه وسلم)

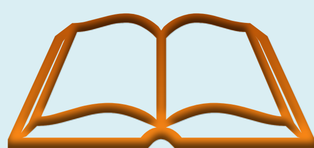
پاش ستایشی شایستە بۆ (خوای گەورە) و بەخشندە و میهرەبان ، صلات و سەلام برژێ بەسەر باشترین نایاب ترین بەندەی خوای بالا دەست محمد (صلی الله علیه و سلم) و هاوەلانی و شوینکەو توانی تا رۆژی دوایی ..

بەلی زۆر دلخۆشم بە نووسینەوەی فەرموودە کانی پیشەوایی مرۆڤایەتی جیهانیان محمد (صلی الله علیه وسلم) دەبیت ئاشنا بوون بە فەرموودە و فەرمایشتەکانی جوانترین و خۆشەویسترینی دروست کاری پەروەردگاری جیهانیان کە بەندەیە کی پر لە ئەدەب و رەوشت بەرزی راست گۆ ترین بەندەی جیهان محمد (صلی الله علیه وسلم) ، چ چیژو تامیك و زانستیك هەبی لە ئاشنا بوون بە فەرموودە و فەرمایشتەکانی سەروەرمان ئازیزمان ، بی گومان لە نووسینی ئەم پەرتووکەم دا دەریایەکی لە فەرموودە کانی ئازیزی رۆشنایی چاومان دە نووسینەوە ، چونکە ئاشنا بوون بە فەرموودە کانی پیغەمبەری خوا (صلی الله علیه وسلم) ئاشنان بوونە بە ئاینی ئیسلامی پیرۆز و خۆ رەوشتی پاك و بیگەردی نوری چاومان پیغەمبەری خوا (صلی الله علیه وسلم) لە ریگەی فەرمایشتەکانیەوە لە ئیمان و بیرو باوەری شەریعەتی ئاینی ئیسلام تیدەگەین درکی پیدەکەین ، لەرووی بابەتە کانی بیرو باوەر احکامی شرعی و فقه ئادەباکانی موسلمانە ، هەروەها ئەم پەرتووکە لە چەند بە شیك پیك دیت ،هەر پەشیك کۆکردنەوەی هەموو فەرموودەکانی پیغەمبەری خوا (صلی الله علیه وسلم) لە خۆ دە گریت ، لە هەموو پەرتووکە کانی فەرموودەی پیغەمبەری خوا (صلی الله علیه وسلم) ...

بەشی یەکەم

کتاب علم

باسی علم و زانست

نووسینی : قاسم محسن عولا
٢٠٢٢

پرسیار کرد دەربارەی رۆژی دواى

✍(١)-(عن أبي هريرة) رضي الله عنه قال:

((بينما النبيﷺفي مجلس يحدث القوم جاءه أعرابي متى الساعة فمضى رسول اللهﷺيحدث فقال بعض القوم سمع ما قال فكره ما قال وقال بعضهم بل لم يسمع حتى إذاقضى حديثة قال أين أراه السائل عن الساعة ؟! قال ها أنا يا رسول الله قال فإذا ضعيت الأمانة فأنتظر الساعة قال كيف إضاعتها قال إذ وسد الأمر إلى غير أهله فأنتظر الساعة))[1]

واتە: لە ابو هريرە (خوا لی رازی بیت) دە فەرموویت : (جاریکیان پیغەمبەرخواﷺلە ناو کۆرو مەجریسیك دا بوو ،قسەی بۆ هاوەلانی دە کرد ،پیاویکی دەشتەکی أعرابی هات ،ووتی : ئەی کەی رۆژی دوای روودە دات یان قیامەت هەلدەستیت ..؟! پیغەمبەری خوا ﷺلەسەر فەرموودەکەی خۆی رۆی قەسەکانی خۆی نەبری ،بۆ وەلامدانەوەی پرسیاری کابرای دەشتە کی ..!! هاوەلانیش هەندیکیان ووتیان : پیغەمبەری خوا ﷺگوی لە قسە کەی بوو ، بەلام قەسە کەی بە دل نە بوو ، هەر بۆیە وەلامی نەدایەوە ..!! هەندیکی تریش لە هاوەلانی ووتیان : نا پیغەمبەری خواﷺ نا نەیبیست ..!! کاتیك پیغەمبەر ﷺفەرما یشتەکانی خۆی تەواو کرد فەرمووی : ئەو پیاوە کی بوو لە قیامەتی پرسی ..؟! پیاوە دەشتە کیە کە ووتی : من بووم ئەوە تام وا لە خزمەتتدام ئەی پیغەمبەری خودا ﷺ ، وە پیغەمبەری خوا ﷺفەرمووی : هەر کاتیك ئەمانەت و سپاردە نەمان لە نیو خەلك دا ئەوا چاوەری هاتنی رۆژی دوای بن یان رۆژی قیامەت بن ..!! پیاوە دەشتە کی یەکە ووتی:ئەی پیغەمبەری خوا ﷺچۆن ئەمانە لەنیو خەلك نامینی ..؟! پیغەمبەری ﷺفەرمووی : هەرکاتیك کاروباری خەلك فەرمانرەوایی موسلمانان کەوتە دەست کەسانی هیچ و ناکەس بەچە ،ئیتر چاوەری رۆژی دوای یان رۆژی قیامەت بکە .

[1] صحيح البخاري باب فضل العلم ،رقم (٥٩) ، رياض الصالحين به كوردى به رگی چوارەم لا پەرە ١٣٣٠ ژ–٣٠ /١٨٣٧-٣٠١.

✍(٢)- عن (عبدالله بن عمرو) رضي الله عنه قال :

((تخلف عنا النبي ﷺ في سرة سافرناها فأدركنا وقد أرهقتنا الصلاة ونحن نتوضا فجعلنا نسمح على أرجلنا فنادى بأعلى صوته ويل للأعقاب من النار مرتين أو ثلاثا)) .[٢]

واتە : لە (ابن عمر)- خوا لی رازی بیت – فەرمووی : پیغەمبەری خوا ﷺ فەرمووی : درختی هەیە پەلکەکانی یان گەلانی هەلناوەری ، هەمیشە بە سەوزی دەمینیتەوە ، نموونەی ئەو موسلمانەی کە وەك ئەم درختە بە پیت و بەرهەمە ،کی دە زانیت ئەو درختە چیە ..؟! خەلکەکەش پەلاماری دارو درختی ئەو دەشتەیاندا ، بەلام نەیان زانی ،منیش هات بەدلم دا کە ئەو درختە دار خورمایە وە ویستم بلیم دار خورمایە ..!! بەلام کە تەماشام کرد بە منیشەوە ئیمە دە کەس بووین ، وە من لە هەر هەموو شیان مندال تر بووم ، هەر لەبەر ئەوە شەرمم کرد قسەم نەکرد ،جا خەلکەکە عەرزیان کرد :ئەی پیغەمبەری خوا ﷺ پیمان بلی ئەو درختە چیە ..؟! ئەویش فەرمووی ئەوە دار خورمایە .

[٢] صحيح البخاري باب فضل العلم ، رقم (٦٠)

زانست وەك :دار خورما وایە هەمیشە درختەکەی سەوزەو بە بەرهەمە

✍(٣)- (ابن عمر) ﵄ قال : قال رسول الله ﷺ :

((إن الشجر شجرة لا يسقط ورقها ، وإنها مثل المسلم ،فحدثوني ما هي ؟! فوقع الناس في شجرة البوادي ، قال عبدالله : ووقع في نفسي أنها النخلة ، فاستحييت ،ثم قالوا : حدثنا ماهي يا رسول الله ؟! قال : ((هي نخلة))[٣]

واتە: لە (ابن عمر)- خوا لی رازی بیت – فەرمووی : پیغەمبەری خوا ﷺ فەرمووی : درختی هەیە پەلکە کانی یان گەلانی هەلناوەری ، هەمیشە بە سەوزی دەمینیتەوە ، نموونەی ئەو موسلمانەی کە وەك ئەم درختە بە پیت و بەرهەمە ،کی دە زانیت ئەو درختە چیە ..؟! خەلكە كەش پەلاماری دارو درختی ئەو دەشتەیاندا ، بەلام نەیان زانی ،منیش هات بەدلم دا کە ئەو درختە دار خورمایە وە ویستم بلیم دار خورمایە ..!! بەلام کە تەماشام کرد بە منیشەوە ئیمە دە کەس بووین ، وە من لە هەر هەموو شیان مندال تر بووم ، هەر لەبەر ئەوە شەرمم کرد قسەم نەکرد ،جا خەلكەكە عەرزیان کرد :ئەی پیغەمبەری خوا ﷺ پیمان بلی ئەو درختە چیە ..؟! ئەویش فەرمووی ئەوە دار خورمایە .

[٣] صحيح البخاري باب فضل العلم ، رقم (٦١)

پرسيار كرد له‌ پێغه‌مبه‌ری خوا ﷺ

✍(٤)- (عن انس بن مالك) رضي الله عنه يقول :

((بينما نحن جلوس مع النبي ﷺ في المسجد دخل رجل على جمل فأناخة في المسجد ثم عقله ثم قال لهم أيكم محمد ﷺ ..؟! – والنبي متكئ بين ظهرانيهم – فقلنا : هذا الرجل الابيض المتكئ فقال له الرجل : يا ابن عبدالمطلب؟ فقال له النبي ﷺ ((قد اجبتك)) ، فقال الرجل النبي ﷺ : إني سائلك فمشدد عليك في المسالة ، فلا تجد على في نفسك ،فقال : ((عما بدا لك)) فقال : أسالك بربك ورب من قبلك الله أرسلك إلى الناس كلهم ..؟! فقال : ((اللهم نعم)) ،قال : أنشدك بالله آلله أمرك أن نصلي السلوات الخمس في اليوم والليلة ؟ قال ﷺ :((اللهم نعم)) ، قال : أنشدك بالله آلله أمرك أن نصوم هذا الشهر من السنة؟ قال ﷺ : ((اللهم انعم)) ،قال : أنشد بالله آلله أمرك أن تأخذ هذه الصدقة من أغنيائنا فتقسمها على فقرائنا ؟ فقال النبي ﷺ : ((اللهم نعم)) ، فقال الرجل : آمنت بما جئت به ، وأنا رسول من ورائي من قومي ، وأنا ضمام بن ثعلبه أخو بني سعد بن بكر)).[4]

واته : (ئه‌نسى كورى ماليك) – خوا لى رازى بيت – ده‌فه‌رموويت : ئيمه له خزمه‌ت پيغه‌مبه‌ر ﷺ بووين ، له مزگه‌وت دانيشتبوين پياوى به‌سوارى ووشتريك هات چووه مزگه‌وت ووشتره‌كه‌ى به‌ستەوه پرسيارى پيغه‌مبه‌رى كرد ووتى ئيوه كامتان محمد ﷺ ..؟! پيغه‌مبه‌ريش ﷺ له ناوماندا پال كه‌وتبوو ، ئيمه‌ش ووتمان ئه‌و پياوه سپيه ی پال كه‌وتووه محمد ﷺ ده ئه‌ويش ووتى : ئه‌ى كورى عبدالموته‌ليب ، پيغه‌مبه‌ريش ﷺ فه‌رمووى : به‌لى وه‌لامت ده‌ده‌مه‌وه ، پياوه كه‌ش ووتى : چه‌ند پرسياريكت لى ده‌كه‌م و پرسياره‌كانم توند و رقن ، پيت ناخۆش نه‌بيت ..!! پيغه‌مبه‌ريش ﷺ فه‌رمووى : پرسياره‌كه‌ت چيه بيكه ..؟! ووتى : توخوا ، كه خواى تۆ و ئه‌وانه‌ى له پيش تۆ هاتوون ئايا خوا تۆى ناردووه بۆ خه‌لكان به گشتى ، پيغه‌مبه‌ر ﷺ فه‌رمووى : ئه‌ى خوا يه به شاهيد به كه به‌لى ئه‌م قسه‌يه راسته ..!! پاشان ووتى تۆ ئه‌وو خوايه ، خواى گه‌وره فه‌رمانى پى كردوويت به پينج نويژه فه‌رزه‌كان له شه‌و و رۆژيكدا ..؟! پيغه‌مبه‌ريش ﷺ فه‌رمووى :ئه‌ى خوايه به راستى به‌لى ، ئينجا گوتى تۆ ئه‌و خوايه‌ى خواى گه‌وره فه‌رمانى پى كردوويت ئه‌م مانگى ره‌مه‌زانه له ساليدا به‌رۆژوو بن ..؟! پيغه‌مبه‌ريش ﷺ فه‌رمووى : ئه‌ى خوايه به شاهيد به ئه‌م قسه‌يه راسته و به‌لى . پياوه كه ووتى : تۆ ئه‌و خوايه خواى گه‌وره فه‌رمانى پى كردوويت ئه‌م زه‌كات له ده‌وله‌مه‌ندان وه‌رگرى دابه‌شى بكه‌ى به‌سه‌ر هه‌ژاراندا ، پيغه‌مبه‌ر ﷺ فه‌رمووى :خوايه شاهيدبه ئه‌م قسه‌يه راسته و به‌لى پياوه‌كه ووتى : من باوره‌م هيناوه به‌وه‌ى كه بۆت نيردراوه من نوينه‌رى نه‌وه‌ى ضمانى كورى ثعلبه براى بني سعدى كورى بكر ..!!

---

[4] صحيح البخاري رقم ٦٣، جواهر البخاري به كوردي **لاپه‌ره (٣٠)**

نەمانی علم و زانست لە نیشانەکانی رۆژی دوایە

✍(٥) –عن أنس بن مالك رضي الله عنه قال : قال رسو ل الله ﷺ :

((إن من أشراط الساعة أن يرفع العلم ويثبت الجهل ،وتشرب الخمر ويظهر الزنى ، و تكثر النساء ويقل الرجال حتى يكون لخمسين امرأة القيم الواحد)). ([٥])

واتە : لە ئەنسی کوری مالیك – خوا لی رازی بیت – دەلیت : پیغەمبەری خوا ﷺ فەرموویەتی : لە نیشانە کانی رۆژی دوای علیم و زانست نامینی و نەزانی و جهل بەسەر خەلکی دادەکیشی ، وە مەی خورادنەوە پەیدا دەبی ، وە زینا و داوین پیشی بە ئاشکرا دەکری ، وە ئافرەتان زۆر دەبن ،وە پیاوانیش بەهۆی شەرو کوشتارەوە کەم دەبنەوە و تا وای لی دیت بە پەنچا ئافرەت یەك سەردادریان دەبیت .

[٥] صحيح البخاري برقم (٨٠) و مسلم برقم (٢٦٧١)

✍ (٦) -عن سلمان فارسي رضي الله عنه عن النبي ﷺ قال: ((أربعٌ من عملِ الأحياءِ تجري للأمواتِ : رجلٌ ترك عقبًا صالحًا يدعو له ينفعُه دعاؤهم ، ورجلٌ تصدق بصدقةٍ جاريةٍ من بعدِه له أجرُها ما جرت بعدَه ، ورجلٌ علم علمًا فعمِلَ به من بعدِه له مثلُ أجرِ من عمِلَ به من غيرِ أن ينقصَ من أجرِ من يعملَ به شيءٌ)). ([٦])

واته : له كردەوه كانى زيندووه كان كه له دونيادا كردوويانه هەميشه بەردەوام ده بيت دواى مردنيش ئەويش چوار كردەوەيه كه خير پاداشتى دەگاتەوه مردوه كه له ژيانى بەرزەخ دا ، ئەويش ئەم : چوار كردەوەيه كەسيك نەوەيەكى صالح لەدواى خۆى بەجى بهيليت و ئەويش نزاى خيرو چاكەى بۆ بكات ، وه كەسيك ماليك به بەخشيت و بەردەوامى هەبيت لەدواى مردنى ،وەك قوتابخانه يان ليدانى بيرى ئاو يان مەزگەوتيك كه خيره كەى بەردەوام بيت ،وه خير و پاداشتەكەى بۆ خاوەنەكەى ده چيت ، وه كەسيك زانست فيرى خەلك بكات و پاش خۆى ئەو زانسته بلاو ببيتەوه ، چەند كەس ئيشى پى بكات پاداشت وەرگريت لەسەرى ئەويش وه ئەوان پاداشت بۆ دەروات بى ئەوەى هيچ له پاداشتى ئەمان كەم بكاتەوه ..!!

---

[٦] صحيح الألباني (صحيح الجامع) برقم (٨٨٨) ، و أخرجه : الطبراني (٦١٨١)

زانست ڕێگای بەهەشت بۆ مرۆڤ ئاسان دەکات

✍(٧) – عن عائشه رضي الله عنها عن النبى ﷺ قال : ((إنَّ اللَّهَ - عزَّ وجلَّ - أوحى إليَّ أنَّهُ من

سلَكَ مَسلَكًا في طلبِ العلمِ سَهَّلتُ لهُ طريقَ الجنَّةِ " ومن سلَبتُ كريمتيهِ أثبتُهُ عليهما الجنَّةَ.وفضلٌ في عِلمٍ خيرٌ مِن فضلٍ في عبادةٍ . ومِلاكُ الدِّينِ الورَعُ)).([٧])

واتە : (خوای گەورە) نیگای بۆ کردم ئاگاداری کردمەوە کە : هەر کەس ڕیگایەك لە ڕیگاکانی بەدەست هینانی زانست بگریتە بەر (خوای گەورە) ڕیگای بەهەشتی بۆ ئاسان دەکات و هەر کەس چاوی لەدەستدا لە جیاتیان بە هەشت وەر دەگریت و پلە وپایەی زانست بەرزترو وە خیرترە لە پلە وپایەی خوا پەرستی کۆلەکەو پوختەو کرۆکی دین خۆگتنەوە و سلەمینەوەیە لە گوناە تاوان .

زانست سوودی لی دە بینی نەوەی ئادە م لەدوای مردنیشی

✍(٨)- عن أبو هريرة رضي الله عنه عن النبي ﷺ قال : ((إذا ماتَ ابنُ آدمَ انقطع عملُه

إلا من ثلاثٍ : صدقةٍ جاريةٍ ، وعلمٍ ينتفعُ به ، وولدٍ صالحٍ يدعو له))([٨])

واتە : ئەگەر نەوەی ئادەم کۆتایی هات و وەفاتی کرد ، ئەوا کۆتایی بە کردەوەکانی دیت یان کردەوەکانی دەپچریت لە ژیانی دونیادا ، تەنها لە شی شت دا نەبیت : بەخشین و خیریکی نەبراوە ، صدقە جاریە ، یان زانست و زانیاریك کە سوودی لی ببینریت ،وە بەردەوام خەلیکی سوودی لی ببینن ، یان نەوەیەکی صالح کە نزای خیری بۆ بکات ....؟؟؟؟

[٧] صحيح الألباني (صحيح الجامع) برقم (١٧٢٧)
[٨] صحيح مسلم برقم (١٦٣١)

مامۆستا دەبێت ئاسانكار بێت بۆ زانستە كەی

✍(٩) -عن جابر بن عبدالله ﷺ عن النبي ﷺ قال:

((إِنَّ اللَّهَ لَمْ يَبْعَثْنِي مُعَنِّتًا، وَلَا مُتَعَنِّتًا، وَلَكِنْ بَعَثَنِي مُعَلِّمًا مُيَسِّرًا ..)).[٩]

واتە : (خوای گەورە) منی نە ناردووە بۆ نەگبەتی بۆ خەلكی و دینیان لەسەر قورس و گران و نارەحەت بكەم بەلكو منی ناردووە كە مامۆستاو ئاسانكاربم بۆ خەلك ..!!!

فەزلی زانا زۆر گەورەیە تەنانەت فریشتەكان و هەموو گیاندارو زیندەوەر وتەنانەت میرولەو ماسیش لەدەریادا دوای لی خۆش بوونی بۆدەكات ..!!

✍(١٠)- عن أبی أمامة الباهلي ﷺ قال : ((ذُكِرَ لِرَسولِ اللهِ ﷺ رجُلانِ" أحدهما عابدٌ، والآخَرُ عالِمٌ، فقال: رسولُ اللهِ ﷺ : فضلُ العالِمِ على العابدِ كفضلي على أدناكم ثُمَّ قالَ: رسولُ اللَّهِ ﷺ إنَّ اللَّهَ وملائِكتَهُ وأَهلَ السَّماواتِ والأرضِ حتَّى النَّملةَ في جُحرِها وحتَّى الحوتَ ليصلُّونَ على معلِّمِ النَّاسِ الخيرَ)).[١٠]

واتە: لە ابو امامە الباهلیە وە – خوا لی رازی بیت – دە گیرنەوە ،كە فەرموویەتی : باسی دوو كەس كرا بۆ پیغەمبەری خوا ﷺ یەكیكیان زاناو عالم بوو ، ئەوەی تریان بەندەی خوا پەرست ، فەرمووی : فەزلی عالم و زانا بەسەر بەندەی خوا پەرستدا ، وەك فەزلی من وایە بەسەر هەر كی لە ئیوە دا .لە پاشاندا فەرمووی : (خوای گەورە) و مەلائیكەتەكانی و خەلكانی ئاسمانە كان و زەوی بە جنۆكە و ئادەمیزاد و ئاژەلە كانەوە تەنانەت میروو لەش یان میروستان لە كونەكەیدا و ماسیش لە دەریادا دوای لی خۆش بوون دەكەن...

---

[٩] صحيح مسلم برقم (١٤٧٨)
[١٠] صحيح الترمذي برقم (٢٦٨٥)

فریشتە کان بالیان بۆ رادەخەن بۆ ئەو کەسەی بەدوای زانست بگەری

✍(١١)- عن قيس بن كثير ،كُنْتُ جالسًا مع أبي الدَّرداءِ ﷺ في مسجدِ دِمَشقَ فأتاه رجُلٌ فقال:

يا أبا الدَّرداءِ إنِّي أتَيْتُكَ مِن مدينةِ الرَّسولِ في حديثٍ بلَغني أنَّكَ تُحدِّثُه عن رسولِ اللهِ ﷺ

فقال أبو الدَّرداءِ : أمَا جِئْتَ لحاجةٍ أمَا جِئْتَ لتجارةٍ أمَا جِئْتَ إلَّا لهذا الحديثِ ؟ قال :

نَعم قال : فإنِّي سمِعْتُ رسولَ اللهِ ﷺ يقولُ :

((مَن سلَك طريقًا يطلُبُ فيه علمًا سلَك اللهُ به طريقًا مِن طُرقِ الجنَّةِ والملائكةُ تضَعُ أجنحتَها رضًا لطالبِ العِلمِ وإنَّ العالِمَ يستغفِرُ له مَن في السَّموات ومَن في الأرضِ والحيتانُ في الماءِ وفَضْلُ العالِمِ على العابِدِ كفضلِ القمرِ ليلةَ البدرِ على سائرِ الكواكبِ إنَّ العلماءَ ورَثةُ الأنبياءِ إنَّ الأنبياءَ لَمْ يُورِثوا دينارًا ولا دِرهمًا وأورَثوا العِلْمَ فمَن أخَذه أخَذ بحظٍ وافرٍ)).([11])

واتە : لە قيس کوری کسیرە وە – خوا لی رازی بیت – دە گریتەوە ،دانشتبووین لە گەل ابی درادا و – خوا لی را زی بیت – لە مەزگەوتیك لە دمشق پیاویك هات ووتی : ئەی ئەبا درداء : هاتووی بۆ کاریك یان بازرگانیك یان لە گیرانەوە یەکی تردا دەلیت : نە بۆ کاریك هاتووم نە بۆ بازرگانی هاتوو م ،یان بۆ ئەم فەرموودە یەهاتووی ئەویش ووتی : بەلی . (ئە بو درداء) – خوا لی رازی بیت – فەرمووی : گوییبیستی پیغەمبەری خوا ﷺ بووم ، دەی فەرموو : ((هەر کەسیك ریگایەك بگریتە بەر بۆ بە دەست ختنی زانستی شەرعی ئەوا (خوای گەورە) ریگە یەك لە ریگاکانی بە هەشتی بۆ ئاسان دەکات ، ملائیکە تەکان بالیان بۆ رادەخەن بۆ ئەو کەسەی دە گە ریت ،بەدوای زانستی شەرعیدا ،لەبەر ئەوەی رازین بەوەی بۆ دەگەرین ، هەموو ئەوانەی کە لە ئاسمانە کان و زەوی دان ، دوای لی خۆش بوون دەکەن بۆ عالم زاناو دانا لە شەرعی خوادا ،زاناکان تەنانەت ماسیش لەدەریادا ، گەورەیی چاکیتی زانا بەسەر بەدەی خوپەرستدا وەك چاکیتی جوانی مانگ وایە بەسەر هەموو ئەستیرە کانەوە ،زانایان میراتگری پیغەمبەرانن ، پیغەمبەران دینارو درهەمیان بەمیرات بەجی نەهیشتووە ،بەلکو تەنها زانستی شەرعیان بەجی هیشتووە ،جا هەر کەسی بەدەستی بهینی ئەوا بەشیکی زۆر بەدەست دە هینی ..!!

[11] اخرجه : الترمذي برقم (٢٦٨٢) ، وابو داود (٣٦٤١) ، و ابن ماجه (٢٢٣) ، و ابن حبان (٨٨)

فەرمان کردن بەچاکە و دوور کەوتنەوە لە خراپە

✍ (١٢)- عن زيد بن سلمة ﵁ قال :

((يا رسول الله ﷺ يا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي قَدْ سَمِعْتُ مِنْكَ حَدِيثًا كَثِيرًا أَخَافُ أَنْ يُنْسِيَنِي أَوَّلَهُ آخِرُهُ فَحَدِّثْنِي بِكَلِمَةٍ تَكُونُ جِمَاعًا قَالَ : اتَّقِ اللَّهَ فِيمَا تَعْلَمُ)) .[١٢]

واتە: لە (زیدی کوری سلمە) وە – خوا لی رازی بیت – دە گیرنەوە کە فەرموویەتی : ئەی پیغەمبەری خوا ﷺ من فەرموودەی زۆرم لە تۆوە بیستووە ئەترسم سەرە تایی و کۆتاییە کەم لە بیر بچیتەوە ، هەر بۆیە شتیکم پی بلی کورت و پر مانا بی ، پیغەمبەری خواش ﷺ فەرمووی : (لە خوا بترسە لەو شتەدا کە دەیزانی واتە ئەوەی ریگری لی کراوە لی دووورکەویتەوە ، ئەویشی فەرمانی پیکراوە بە پیی توانا پیی هەستی ..!!

دووشت لە موناڧق کۆنابنەوە رەوشت بەزی و زانست و زانیاری

✍(١٣)- عن أبى هريرة ﵁ قال : ((قال : رسول الله ﷺ : خصلتانِ لا تجتمعانِ في منافقٍ حُسنُ سمتٍ ولا فقهٌ في الدِّينِ)).[١٣]

واتە: لە (ابو هريرە)وە – خوا لی رازی بیت – دەلیت : پیغەمبەری خوا ﷺ فەرمووی : ئەم دوو شتە لە دوو رووداا یان لە موناڧیق کۆنابنەوە : رەوشت بەرزی و ئاکاری جوان و ،وە حالی بوون یان زانین لە شەریعەتدا ..!!

[١٢] سنن الترمذي برقم (٢٦٨٣) هذا حديث (ضعيف) لكن ليس إسناده بمتصل ،وهو عندي مرسل ،ولم يدرك عندي ابن شوع يزيد بن سلمة وابن أشوع أسمة:سعيد بن أشوع.

[١٣] سنن الترمذي برقم (٢٦٨٤) هذا حديث صحيح .

کەسی ئیماندار لە زانستی شەرعی تیر ناخوات تانەچیتە بەهەشتەوە

✍(١٤)-عن أبى سعيد الخدرى رضي الله عنه عن رسول الله ﷺ قال :

((لن يشبعَ المؤمِنُ من خيرٍ يسمعُهُ حتَّى يَكونَ منتَهاهُ الجنَّةُ)). [١٤]

واتە : کەسی ئیماندار لە زانستی شەرعی تیرنا خوات هە تا دەچیتە بە هەشتەوە ..!!

زانست حیکمەتە نەزانین گومرایە ئە رگەر دۆزیەوە شایەنی تر دە بیت بۆی

✍(١٥)- عن أبى هريرة رضي الله عنه قال : قال رسول الله ﷺ :

((الكلِمةُ الحِكْمةُ ضالَّةُ المؤمِنِ من حيثما وجدَها أَخذَ بها)). [١٥]

واتە : لە (ابو هريره)وە – خوا لى رازى بيت – دەليت : پیغەمبەری خوا ﷺ فەرمووی:

حیکمەت و حالی بوون یان زانین لە دین ونبووی ئیمانداره ، لە هەر کوی دۆزیەوە

شایەنترە پی ..!!

[١٤] سنن الترمذي برقم (٢٦٨٦) هذا حديث ضعيف ، و حديث حسن غريب ، وشيخ الالباني في رياض الصالحين برقم (١٣٩٤).

[١٥] سنن الترمذي برقم (٢٦٨٧) هذا حديث ضعيف جدا ،وحديث حسن غريب ، و ابن ماجه برقم (٤١٦٩) ، و ابن حبان (1/١٠٢).

بوونی زانایە کاری شەیتان قورستر دەکات ناتوانێت زەفەری پێ ببات

✍(١٦)-عن ابن عباس رضي الله عنه قال : قال رسول الله ﷺ :

((فقيهٌ واحدٌ أشدُّ على الشيطانِ من ألفِ عابدٍ)) .[١٦]

واتە : لە (ابن عباس)وە – خوا لێ ڕازی بێت – دەڵێت : پێغەمبەری خوا ﷺ فەرمووی:

بوونی زانایە قورسترو توندرە لە شەیتان لە هەزار خواپەرست ، چونکە کەسی زانا

فەرمان دەکات بە خەڵك چاکە بکەن و بەرپرچی فێل وتەڵە کە کانی شەیتان دەداتەوە ..!!

هۆکاری نەناو چوونی گەلانی پێش ئیسلام زۆر پرسیار کردن بووە

✍(١٧)- عن أبي هريرة ﷺ قال : قال رسول الله ﷺ :

((اتركوني ما تَركتُكم ، فإذا حدَّثتُكم فخُذوا عنِّي ، فإنَّما هلَكَ من كان قبلَكُم ،

بكَثْرةِ سؤالِهم ، و اختلافِهِم على أنبيائهِم)) .[١٧]

واتە :لە (ابی هريره) وە – خوا لێ ڕازی بێت – دە ڵێت : پێغەمبەری خوا ﷺ فەرمووی :

ئەوەی من ترکم کردووە و وازم لێ هێناوە ئێوەش وازی لێ بهێنن ، ئەگەر شتێکم پێ ووتن

وەری بگرن و بە پێی توانا کاری پێ بکەن ، بێ گومان هۆکاری لە ناوچوونی گەلانی

پێش ئێوە ئەمە بوو: پرسیاری زۆریان دەکرد لە پێغەمبەرانیان و پێچەوانەی ئەوان

دە چووڵانەوە ..!!

---

[١٦] سنن الترمذي برقم (٢٦٨١) وحديث موضوع و حديث غريب ، من حديث وليد بن مسلم ، وللفظ له ابن ماجة برقم (٢٢٢) ، و ابن حبان (1 /٣٧٤).
[١٧] سنن الترمذي برقم (٢٦٧٩) و حديث حسن صحيح ،و شيخ الالباني في (صحيح الجامع) (٩١).

هەر کەسي بەدواي خير و چاکە بگەري ئەوا پي دە بەخشريت

✍(١٨)- عن أبى هريرة رضي الله عنه قال : قال رسول الله ﷺ :

((إِنَّما العلمُ بِالتَّعَلُّمِ ، و إِنَّما الحِلمُ بِالتَّحَلُّمِ ، و مَنْ يَتَحَرَّ الخَيْرَ يُعْطَهُ ، و مَنْ يَتَّقِ الشَّرَّ يُوقَهُ)).[18]

واتە : بەدەست هيانانى زانست تەنها بە فێر بوون و ، خويندنيتى ، وە بەدەستهينانى نەرم نيانى و ئارامى بە خۆ رازاند نەوە يە پيى ، هەر کەسيکش بەدواى خير و چاکەدا بگەرى پى دە بەخشريت ، وە هەر کەس خۆى لە خرا پە کارى و شەر بەدوور بگريت دەپاريزى ليى ...!!!

هەرکەسی بیەویت خیری بوی با لە شەرع شارە زابیت

✍(١٩) – عن معاويه بن أبى سفيان رضي الله عنه قال : قال رسول الله ﷺ :

((الخيرُ عادةٌ والشَّرُّ لَجاجةٌ ومن يردِ اللَّهُ بهِ خيرًا يفقِّههُ في الدِّينِ)).[19]

واتە: لە معاويەی کوری سفيان – خوا لی رازی بيت – دە ليت : پيغەمبەری خوا ﷺ فەرمووی : خيرو چاکە خوازی سروشتی پاکی مرۆڤە ،وە شەر وخرا پەکاريش سەر کەشی بوون وملەجەری کردنە ، وە هەرکەس (خوای گەورە) بيەويت خيری بوی با لەدين شارەزای دەکات .

دونيا نەفرەت لی کراوە تەنها يادی (خوای گەورە)نەبيت

✍(٢٠)- عن أبي هريرة رضي الله عنه قال : قال رسول الله ﷺ :

((الدُّنيا ملعونةٌ ، ملعونٌ ما فيها ، إلا ذكرَ اللهِ و ما والاه ، و عالِمًا أو متعلمًا)).[20]

واتە : لە ابی هريره – خوا لی رازی بيت – دەليت : پيغەمبەری خوا ﷺ فەرموويەتی :

دونيا نەفەرت ليکراوە ، ئەوشتانەشی کە تيدايەتی هەر نەفەرەت لی کراون ،تەنها يادی (خوای گەورە) نەبيت ئەوەی لە رەزامەندی ئەو دا بەسەر ببريت ، هەروەها کە سی زاناو فير خواز ..!!

---

[18] صحيح (الدارقطني) في الافراد خط و (عن ابي هريرة) و (عن أبي درداء) برقم (٣٤٢) ، والشيخ الالباني في السلسلة الاحاديث صحيحة برقم (٣٤٢).
[19] اخرجه : البخاري برقم (٧١) ، و مسلم برقم (١٠٣٧) ، و ابن ماجة برقم (٢٢١) ، و ابن حبان (٣١٠) ، والطبراني في (المعجم الكبير) (٣٨٥/١٩) (٩٠٤).
[20] الشيخ الالباني في (صحيح الجامع) برقم او الصفحة (٣٤١٤).

دوای زانستی بەسوود بکەن پەنابگرن لە زانستی خراپ و بە زیان

✍(٢١) عن جابر بن عبدالله رضي الله عنه قال : قال رسول الله ﷺ : ((سَلوا اللهَ علمًا نافعًا ، و تعوَّذوا باللهِ من علمٍ لا ينفَعُ)) .[٢١] واتە : دوای زانستی بە سوود لە خوا بکەن ، پەنا بگرن بە خوا لە زانستیك کە سوود بە خاوەنەکەی ناگەیە نی (مەبەستی لە سوودی قیامەتە ..!! چونکە هەندیك کەس

زانستیکی بی کەڵ و بی سوود فیر دەبن خەلکیش فیری خرا پەکاری ئەو زانستە دە کەن زیان

بە ئاینە کەیان دە گەیەنی سوودی بۆ نابیت لە دوا رۆژدا).

سلاو کردن لە ئەهلی زانست چونکە لە میرات گەرە کانی پیغەمبەرانن

✍ (٢٢) – عن أبی سعید الخدری رضي الله عنه قال : قال رسول الله ﷺ : ((سيأتيكُم أقوامٌ يطلبونَ العِلمَ فإذا رأيتُموهم فقولوا لَهُم مَرحبًا مَرحبًا بوصيَّةِ رسولِ اللَّهِ ﷺ واقْنوهُم قلتُ للحكَمِ ما اقْنوهُم قالَ علِّموهُم)) .[٢٢]

واتە : لە أبی سعید خدری – خوا لی رازی بیت –دەلیت : پیغەمبەری خوا ﷺ فەرمووی :

لە مەو دوا کە سانیك لە ناوتاندا پەیدا دە بن بەدوای فیربوونی زانستدا دەگە رین ،

جا ئەگەر بینیتان پییان بلین مرحبا ، لە میرات گرە کانی پیغەمبەری خوا ﷺ و ،

پرسیاریان لی بکەن و دوای فتوایان لی بکەن ،وتمان : لە حکم و فتوا ووتی :

لە زانست و زانیاری دا .

نەهەنگ و ماسی ناو دەریا دوای لی خۆش بوون بۆ زانا دەکات

✍(٢٣)- عن أنس بن مالك رضي الله عنه قال : قال رسول الله ﷺ : ((مُعلِّمُ الخيرِ يستغفرُ لَهُ كلُّ شيءٍ حتَّى الحيتانُ في البحرِ)) .[٢٣] واتە : لە عائیشە وە – خوا لی رازی بیت – دەلیت : پیغەمبەری خوا ﷺ فەرمووی :مامۆستا یان خاوەنی علم و زانست هەموو شتیك دوای لی خۆش بوونی بۆ دەکەن

هە تاکو نەهەنگیش یان ماسیش لە دەریا دا ..!!

---

[٢١] اخرجه : ابن ماجة برقم (٣٨٤٣) ،و ابو يعلي برقم (١٩٢٧). و الشيخ الالباني في صحيح الجامع برقم او صفحة (٣٦٣٥) .
[٢٢] صحيح ابن ماجه برقم او صفحة (٢٠٣)
[٢٣] الشيخ الالباني في صحيح الجامع برقم (٣٩١٤) ، و ابن ماجه برقم (٢٢٤) ، والبزار برقم (٦٧٤٦).

بەدوای زانستی شەرعی دا ئەر ك و واجبە لە سەر هەموو موسلمانیك

✍(٢٤)- عن أبو سعيد الخدري رضي الله عنه قـال : قـال رسول الله ﷺ :

((طلبُ العِلمِ فريضةٌ على كلِّ مسلمٍ)) .[٢٤]

واتە : بە دوای زانست زانیاری گەراندا ، ئەر کە و واجبە لەسەر هەموو موسلمانیك ..!!

كار ئاسانی كردنی بلاو بوونەوەی زانستی شەرعی لەسەر هەموو موسلمانیكە

✍(٢٧)- عن عبدالله بن عباس رضي الله عنه قال : قال رسول الله ﷺ :

((علّموا ويسّروا ولا تعسّروا ، وبشّروا ولا تنفّروا ، وإذا غضبَ أحدكُم فليسكُت)) .[٢٥]

واتە : لە عبدالله كوری عباس – خوا لی رازی بیت – دەلیت : پیغەمبەری خوا ﷺ فەرمووی:

فیری زانست بن و ئەم ئاینە بۆ خەلك ئاسان پیشان بدەن و قورسی مەكەن وە هەمیشە ،

مووژدە بەخش بن و خەلكی مەتۆرینن پەرتەوازەیان مەكەن ،وە هەر یەك لە ئیوە كاتیك

توورە بوو با بی دەنگ بیت ..!!

فریشتە دل خۆشە بە دەرچوونی زانا بۆ فیر بوونی زانستە كەی

✍(٢٦)- عن صفوان بن عسال رضي الله عنه قال : قال رسول الله ﷺ :

((ما من خارجٍ خرج من بيتِه في طلبِ العلمِ ، إلا وَضعت له الملائكةُ أجنحتَها رضًا بما يصنعُ ،حتى يَرجعَ)).[٢٦]

واتە : لە صفوانی كوری عسال – خوا لی رازی بیت دەلیت : پیغەمبەری خوا ﷺ فەرمووی:

هیچ كەسیك نیە لەمال دەرچوو بیت بەمەبەستی فیر بوونی زانست زانیاری مە گەر فریشتەكان

بالی بە زەیی و سۆزی بۆ رادەخەن ، لەرەزامەندی و دلخۆشیان بە كردارەكەی تاكو دەگەریتەوە .

---

[٢٤] اخرجه : للسيوطي في ((جامع الصغير)) برقم أو صفحة (٥٢٤٦).
[٢٥] اخرجه : البزار في مختصر برقم (٤٨٧٢) ، و احمد برقم (٢٥٥٦) ، والشيخ الالباني في سلسلة الاحاديث صحيحة برقم أو صفحة (١٣٧٥).
[٢٦] الشيخ الالباني في (صحيح الجامع) برقم او صفحة (٥٧٠٢).

نموونەی زانا وەک چرا وایە کە رووناکی دەدات بە خەلک

✍(٢٧)عن جندب بن عبدالله ﵁ قال : قال رسول الله ﷺ :

((مثلُ الذي يُعلِّمُ الناسَ الخيرَ ، ويَنسى نفسَه ، مثلُ الفتيلةِ ، تضيءُ للناسِ ، و تحرقُ نفسَها)).[٢٧]

واتە : نموونەی ئەو کەسەی کە خەلکی فێری زانست زانیاری و خێرو چاکە دەکات و خۆی

لە یاد دەکات یان لە بیر دەکات ، وەك فتیلە چرا وایە کە رووناکی دەداتە بە خەلك و بەلام

خۆی دەسووتێنی ، واتە خۆی لە پێناوی زانست و زانیاری دا بۆ خەلك خۆی دە کاتە قوربانی ..!!

فێری بوونی زانست یان فێری کردنی خەلک بە زانست پەلە وپایەی موجاهید

✍(٢٨) عن ابي هريرة ﵁ قال : قال رسول الله ﷺ :

((مَن جاءَ مَسجدي هذا لم يَأتِه إلَّا لخيرٍ يتعلَّمُهُ أو يعلِّمُهُ فَهوَ بمنزلةِ المجاهدِ في سبيلِ اللَّهِ ومن جاءَ لغيرِ ذلكَ فَهوَ بمنزلةِ الرَّجُلِ ينظرُ إلى متاعِ غيرِه)) .[٢٨]

واتە :لە ابی هریرە - خوا لی رازی بێت – دەلێت : پێغەمبەری خوا ﷺ فەرمووی :

هەرکەسێك هاتبێتە ئەم مەزگەوتەی من وتەنها بۆ فێر بوونی خێرو چاکە یاخود فێر کردنی خەلك هاتبێت ،

ریزی ئەو کەسە لە پلە و پایەی ئەو موجاهیدە دایە کەلە پێناوی خوا دا خبات دەکات بەلام هەرکەسکی بۆ

ئەو مەبەستە خێرە نەهاتبێت ئەوە وەك ئەوکەسە وایە سەریری کەل وپەلی خەلکی بکات .

دەرچوون بۆ فێر بوونی زانست دەرچوونە بۆ جیهاد کردن

✍(٢٩)-عن أنس بن مالك ﵁ قال : قال رسول الله ﷺ : ((مَن خرَجَ في طلبِ العلمِ كان في سبيلِ اللهِ حتى يَرجِعَ)).[٢٩] واتە : لە انس کوری مالیك – خوا لی رازی بێت – دەلێت : پێغەمبەری خوا ﷺ فەرمووی:

هەر کەسی لە پێناوی فێر بوونی زانست و زانیاری لە مال دەر بچێت وەك ئەو کەسەوایە

لە پێناوی خوا دا بۆ جیهاد دەرچوو بێت تا دە گەرێتەوە ..!!

---

[٢٧] الشيخ الالباني في صحيح الجامع برقم او صحفة (٧/ ١١٣٣) او برقم (٥٨٣٧).
[٢٨] اخرجه : ابن ماجه برقم (٢٢٧) ، و احمد برقم (٩٤١٩).
[٢٩] سنن الترمذي برقم(٢٦٧٤)،

دووچین لە خەڵک هەن هەرگیز تیر ناخۆن زانست خواز   دونیا وست

✍(٣٠) –عن عبدالله بن مسعود رضي الله عنه قال : قال رسول الله ﷺ :

((منهومانِ لا يَشبعانِ طالبُ عِلْمٍ وطالبُ دُنْيَا)) .[٣٠]

واتە : لە عبدالله کوری مسعود – خوا لی رازی بیت – دەلیت : پیغەمبەری خوا ﷺ فەرمووی:

دوو چینی خەلکەی هەلپە کار هەن هەرگیز تیر نابن ..!! یەکەم: زانست خواز ..!!

دووەم: دونیا ویست ..!!

دوای علم و زانست بکە ئەگەر لە وەلاتی (صین) بیت

✍(٣١)–عن أنس بن مالك رضي الله عنه قال : قال رسول ﷺ :

((اطلُبوا العِلمَ ولو بالصِّين)).[٣١]

واتە : لە انس کوری مالیك – خوا لی رازی بیت دەلیت : پیغەمبەری خوا ﷺ فەرمووی :

دوای علم و زانست بکە ئەگەر لە وەلاتی صین نیش بیت ..!!

بلاوکرنەوەی ئاینی ئیسلام ئەگەر بە ئایەتیکیش بیت

✍(٣٢)– عن عبدالله بن عمر رضي الله عنه قال : رسول الله ﷺ : ((بَلِّغوا عَنِّي ولو آيَةً...)) .[٣٢]

واتە : لە عبدالله کوری عمر – خوا لی رازی بیت – دەلیت : پیغەمبەری خوا ﷺ فەرمووی:

لەمنەوە بگەیەنن ئەگەر بە ئایەتیکیش بیت . مەبەستی گەیاندنی زانست زانیاری شەرعی

ئەم ئاینە پیرۆزەی ئیسلامە ، بلاو ببیتەوە بە هەموو جهیان دا ،ئەگەر بە ئایتیکی قورئان بیت

یان بە فەرمایشتیکی پیغەمبەری خوا ﷺ بیت ، بۆ بانگەوازی ئەم ئانینەی ئیسلام لەجیهاندا .

[٣٠] اخلاجه : ابن حبان في (المجروحين) الصحفة (1/٤٤١) ، والطبراني (١٠ / ٢٢٣) و (١٠٣٨٨).
[٣١] البيهقي في (المدخل الى السنن الكبرى) الصحفة (١/ ٢٩٢) ، والرزقاني في (مختصر المقاصد) ١٠٩ ، وابن حبان (في الجروحين) (١/٤٨٩).
[٣٢] صحيح البخاري برقم (٣٤٦١).

هەرکەسیک ریگای زانست بگریت ئەوا ریگای بەهەشت (خوای گەورە) بۆ ی ئاسان دەکات

✍(٣٣) عن- أبی هریره رضي الله عنه قال : قال رسول الله ﷺ :

((مَن سلَك طريقًا يطلُبُ فيه علمًا سهَّل اللهُ له به طريقًا مِن طُرقِ الجنَّ ومَن أبطَأ به عمَلُه لَمْ يُسرِعْ به نسَبُ)) .[٣٣]

واتە : لە ابو هریره – خوا لی رازی بیت – دە لیت : پیغەمبەری خوا ﷺ فەرمووی :

هەر کەسس ریگەی زانست بگری و عەودالی زانست و زانیاری بی ئیللا (خوای گەورە) بە هۆی ئەوەوە ریگەی بەهەشتی بۆ ئاسان دەکات ، هەرکەسی کار و کردەوەی دواى بخات ، رەچەلەك و نەسەبی پیشی ناخات ..!!

فیربوونی زانستی زمانەوانی

✍(٣٤) عن زيد بن ثابت رضي الله عنه قال : ((أمرني رسولُ اللهِ ﷺ أنْ أتعلَّمَ له كتابَ يهودِ قال إنِّي واللهِ ما آمن يهودَ على كتابي ، قال : فما مر بي نصفُ شهرٍ حتى تعلمتُه له ، قال : فلما تعلمتُه كان إذا كتَبَ إلى يهودَ كتبْتُ إليهم ، وإذا كتبوا إليه قرأتُ له كتابَهم)) .[٣٤]

واتە :لە زید کوری ثابت – خوا لی رازی بیت – دەلیت : پیغەمبەری خوا ﷺ فەرمانی پی کردم فیری نووسین و خویندنەوەی زمانی جوولە کە ببم ، منیش فیری زمانی جوولەکە بووم پیغەمبەری خوا ﷺ فە رمووی : (سویند بە (اللە) ئەمین نیم لە جوولە کەکان نامەم بۆ بنووسن جوولە کە کان یان نەمەی جوولە کە کانم بەراستی بۆ بخوینەوە دەترسم شتیکی بۆ زیادو کەم بکە ، ماوەی نیو مانگ تی نە پەری بە باشی فیری نووسین و خویندنەوەی زمانی جوولە کە بووم و بەدلنیایەوە لی تی دە گەیشتم ، ئەگەر بیویستا یە نامە بنیری بۆ جوولە کە کان من بۆم دەنووسی ،هەروەها ئەگەر نامەشی بۆ بهاتیە لە لایەن جوولەکە کانەوە ئەوا من بۆم دە خویندەوە ..!!

---

[٣٣] سنن ابي داود برقم (٣٦٤١).
[٣٤] اخرجه: ابي داود في سنن برقم(٣٦٤٥)، و والترمذي في سننبرقم (٢٧١٥).

له بەر كرنی فەرموودە كانی پیغەمبەری خوا ﷺ

✍(٣٥) عن عبدالله بن عمرو ﷺ قال :((كنتُ أكْتبُ كلَّ شيءٍ أسمعُهُ مِن رسولِ اللَّهِ ﷺ أريدُ حفظَهُ فنَهَتني قُرَيْشٌ عن ذلِكَ وقالوا : تَكْتُبُ ورسولُ اللَّهِ صلَّى اللَّهُ عليهِ وسلَّمَ يقولُ في الغضَبِ والرِّضا فأمسَكْتُ حتَّى ذكَرتُ ذلِكَ لرَسولِ اللَّهِ ﷺ فقالَ : اكتُب فوالَّذي نَفسي بيدِهِ ما خرجَ منهُ إلَّا حقٌّ)) .[٣٥] واتە : لە (عبدی كوری عمر – خوا لی رازی بیت – دە گیریتەوە كە دەلیت : هەر شتیكم لە پیغەمبەری خوا ﷺ ببیستایە هەر هەموویم دە نووسیەوە هەتا لەبەری بكەم و بیپاریزم لە وونبوون و فەوتان ، قوریش ریگریان لی كردم ووتیان : تۆ هەمووشتیك دەنووسیتەوە كە لە پیغەمبەری خوا ﷺ دەبیستی لە كاتیكدا ئەویش مرۆڤیكە لە كاتی توورە بوون و ئارامی و ئاسایی دا قسە دە كات ..؟! ئیتر منیش وازم هینا ، باسە كەم بۆ پیغەمبەری خوا ﷺ گیرایەوە جا پیغەمبەر ﷺ بە پەنجەی دەستی ئاماژەی كرد بۆ دەمی خۆی فەرمووی : بنووسە سویند بە (الله)

ئەوەی حەقە و راست نبی لەم دەمە دەرناچیت ..!!

نووسینەوەی فەرمایشتەكانی پیغەمبەر ﷺ لە كاتی فتح كردنی مككە

✍(٣٦)–عن أبی هريرة ﷺ قال :

((لَمَّا فُتِحَتْ مَكَّةُ قامَ النَّبيُّ ﷺ، فذَكَرَ الخطبةَ - خطبةَ النَّبيِّ ﷺ- قالَ : فقامَ رجلٌ من أَهْلِ اليمنِ ، يقالُ لَهُ : أبو شاهٍ ، فقالَ : يا رسولَ اللَّهِ ، اكتبوا لي ، فقالَ : اكتبوا لأبي شاهٍ)).[٣٦]

واتە : لە ابو هریرە – خوا لی رازی بیت – دە گیرنەو فەرموویەتی : دوای ئەوەی كە شاری مككە فتح كرا پیغەمبەری خوا ﷺ هەستا ووتاری بۆدان ،باسی ووتارەكەی كرد ، ووتارەكەی پیغەمبەری خوا ﷺ راوی ووتی : پیاوی لەخەلكی یەمەن كە پییان دە ووت (ابو شاه) ، ئەو پیاوە هەستا ووتی : ئەی پیغەمبەری خوا ﷺ فەرمان بدە كە ئەم ووتارەم بۆ بووسنەوە ، پیغەمبەری خوا ﷺ بینووسنەوە بۆ (ئە بو شاە).

---

[٣٥] اخرجه سنن ابي دادو برقم (٣٦٤٦).
[٣٦] اخرجه : ابو داود في سنن برقم (٣٦٤٩) ، والبخاري برقم (٢٤٣٤) ، و مسلم (١٣٥٥).

دەربارەی (ابو شاه) و ووتارەکەی پیغەمبەر ﷺ

✍(٣٧)- عن الوليد قال : ((قُلْتُ لِأَبِي عَمْرٍو مَا يَكْتُبُوهُ قَالَ:

الْخُطْبَةَ الَّتِي سَمِعَهَا يَوْمَئِذٍ مِنْهُ)).[٣٧]

واتە : لە وليدە وە - خوا لی رازی بیت – دە گیرنەوە کە ووتوویەتی : ووتم بە ئەبو عمر-

پیشەوا ئەوزاعی - ئەبو شاه چ پرسیاریکی کرد هەتا بۆی بنووسنەوە ئەویش ووتی :

ئەو ووتارە بوو کە لەو کاتە دا بیستی لە پیغەمبەری خوا ﷺ ..!!

شاردنەوەی زانستی شەرعی لەخەلك سزای ئاگری دۆزەخە

✍(٣٨) – عن ابو هريرة رضي الله عنه قال : قال رسول الله ﷺ :

((من سُئل عن علمٍ فكتمه ألجمه اللهُ بلِجامٍ من نارٍ يومَ القيامةِ)) .[٣٨]

واتە :لە ابو هريرە – خوا لی رازی بیت – دە لیت : پیغەمبەری خوا ﷺ فەرمووی :

هەر کەسیك پرسیاریکی دەربارەی زانستی شەرعی لی بکریت بەلام ئەو بیشاریتەوە

ئەوە لە رۆژی قیامەتدا (خوای گەورە) زوغاوی ئارگری دە خاتە ناو دەم ..!!

فەرمان کردن بە گیرانەوەی فەرموودە کانی پیغەمبەری خوا ﷺ

✍ (٣٩)- عن ابن عباس قال : قال رسول الله ﷺ

((تسمعونَ ويُسمعُ منكم ويُسمعُ ممن يَسمعُ منكم)) .[٣٩]

واتە : لە ابن عباس – خوا لی رازی بیت – دە گیرنەوە کە دەلیت : پیغەمبەری خوا ﷺ فەرمووی:

ئیوە فەرموودە دە بیستن و خەلکیش لە ئیوە دەبیستی و خەلکانی تریش لەوانەوە دەبیستن لە

ئیوەیان بیستوە ..!!

---

[٣٧] اخرجه : ابو داود في سنن برقم (٣٦٥٠).
[٣٨] اخرجه : ابو داود في سنن برقم (٣٦٥٨) ، والترمذي برقم (٢٦٤٩) ، و ابن ماجه (٢٦٦) ، و احمد (٧٥٧١).
[٣٩] اخرجه : ابو داود في سنن برقم (٣٦٥٩) ، و احمد (٢٩٤٧) .

ڕووی ئەو کەی کە فەرموودەی پێغەمبەر دەگەیەنی بەراست و دروستی ڕووی سپی دەبێت

✍(٤٠)- عن زيد بن ثابت رضي الله عنه قال سمعت رسول الله ﷺ يقول :

((نضَّرَ اللَّهُ امرأً سمِعَ منَّا حديثًا فحفظَهُ حتَّى يبلِّغَهُ غيرَهُ فرُبَّ حاملِ إلى من هوَ أفقَهُ منهُ ،

ورُبَّ حاملِ فقهٍ ليسَ بفَقيهٍ)).[40]

واتــە : لــە زیــدی کــوری ثابــت – خــوا لــی رازی بیــت – دە گێرنــەوە دەلیــت : گــویم لــە پیغەمبــەری خــوا بــووﷺ دەی فــەرموو : (خــوای گــەورە) ڕووی ئــەو کەسە سپی بکــات کــە فەرموودەیــەکی لــە ئیمــە بیســتووە لەبــەری کــردووە تــا بیگەیــەنیت بــە کــە ســانی تــر ، لەبــەر ئــەوەی هەنــدی جــار هــەلگری (فقــە) زانستی شەرعی لەوانەیە بیگەیــەنیت بــە کەسیك کــە باشــترو شــارە زاتــرو یــان زانــا تربیــت لــە خــۆی و زیــاتر لــی حــالی بیــت ، بــی گومــان هەنــدیك جــار هەلگری (فقە) زانستی شەرعی نەبیت باش

لی حالی نەبیت ..!!

[40] اخرجه : سنن ابو داود فس سنن برقم (٣٦٦٠) ، وابن ماجه برقم (٢٤٩٨).

✍ (٤١)- عن ابو هريرة رضي الله عنه قال : قال رسول الله ﷺ :

((من تعلَّم علمًا مما يبتغى به وجهَ اللهِ تعالى ، لا يتعلَّمُه إلا ليُصيبَ به عرضًا من الدنيا لم يجِدْ عَرْفَ الجنةِ يومَ القيامةِ .يعني ريحَها)).[41]

واتە: لە ابو هريره – خوا لی رازی بیت – دەگیرنەوە دەلیت : پیغەمبەری خوا ﷺ فەرموویەتی: هەر کەسی زانستیکی شەرعی فیر ببی خۆی مەبەستی لە فیر بوونی ئەو زانستە بی لە بەر رەزامەندی (خوای گەورە) بی ،بەلام ئەم بۆ ئەوە خۆی فیری بکات شتی لە مال و سامانی دونیای دە ستکەویت ، ئەو کەسە لە رۆژی قیامەت دا بۆنی بە هەشت ناکات ..!!

[41] اخرجه : ابو داود في سنن برقم (٣٦٦٤) ، و ابن ماجه برقم (٢٥٢) ، وأحمد برقم (٨٤٥٧)

✍(٤٢) – عن الزهري رضي الله عنه قال : ((كَانَ مَنْ مَضَى مِنْ عُلَمَائِنَا يَقُولُونَ الِاعْتِصَامُ بِالسُّنَّةِ نَجَاةٌ وَالْعِلْمُ يُقْبَضُ قَبْضًا سَرِيعًا فَنَعْشُ الْعِلْمِ ثَبَاتُ الدِّينِ وَالدُّنْيَا وَفِي ذَهَابِ الْعِلْمِ ذَهَابُ ذَلِكَ كُلِّهِ)) .[42]

واتە : لە زوهری – خوا لی رازی بیت – وتوویەتی : ئەو زانایانەی پیش رۆیشتوون ، وەفاتیان کردووە ، دەیان ووت : دەست گرتن بە ریبازو بەرنامەی پیغەمبەری خواوە ﷺ رزگاربوونە ، زانستی (شەرعی)ش نامینی زۆر بە خیرایی ، کەواتە : دارە بازەی زانست بریتیە لە جیگیر بوونی دین و دونیا ، هەروەها بەنەمانی زانستیش ئەمانە هیچیان نامینن ، نە دونیاش جیگیر نابیت راستە ری نابیت ..!!

[42] سنن الدرامي برقم (٩٧).

✍نووسینەوەی فەرموودەکانی محمد ﷺ

دەریای فەرموودە

نووسینی : قاسم محسن عولا

٢٠٢٢

✍(٤٣)- عن عبدالله بن الديلمي رضي الله عنه قال :

((بَلَغَنِي أَنَّ أَوَّلَ الدِّينِ تَرْكًا السُّنَّةُ يَذْهَبُ الدِّينُ سُنَّةً سُنَّةً كَمَا يَذْهَبُ الْحَبْلُ قُوَّةً قُوَّةً)).[43]

واتە : لە عبدالله كورى الديلمى – خوا لى رازى بيت – دە گيرنەوە وتوويەتى : پيم گەيشتووە يەكەم شت كەلە دين و ئاين تەرك دەكريت و وازى ليدەهينريت : سوننەتە ، دين و سوننەت لە ناو دەچيت ،واتە: هە ر جارە و شتيك لە دين تەرك دەكريت تا كۆتايى ديت ، وەك چۆن حبل يان پەت تال تال كۆتايى ديت ئەگەر دەريان بينى يان بيان پچرينى ..!!

داهينان وبدعە چى شمشيرى لە خۆدا حەلال كردووە

(٤٤)- أبى قيلابە رضي الله عنه قال :

((مَا ابْتَدَعَ رَجُلٌ بِدْعَةً إِلَّا اسْتَحَلَّ السَّيْفَ)) .[44]

واتە : لە ابى قيلابە – خوا لى رازى بيت – دە گيرنەوە وتوويەتى : هەر پياويك بيدعە يەك دابهينى حە تمەن شمشيرى حەلال كردوە واتە: ئيعلانى يان بانگەوازى شەرى كردووە لە گەل ئايندا و ، خەريكى لە ناو بردنى ئاينە ..!!

---

[43] سنن الدرامي برقم (٩٨).
[44] سنن الدارمي برقم (١٠٠) .

پەلە کردن بۆ پرسیار کردن کاریکی باش نیە

✍(٤٥)- أن وهب بن عمرو الجمحى رضي الله عنه حدثه النبي ﷺ قال :

((لَـا تَعْجَلُـوا بِالْبَلِيَّـةِ قَبْـلَ نُزُولِهَـا فَـإِنَّكُمْ إِنْ لَـا تَعْجَلُوهَـا قَبْـلَ نُزُولِهَـا لَـا يَنْفَـكُّ الْمُسْـلِمُونَ وَفِـيهِمْ إِذَا هِـيَ نَزَلَـتْ مَـنْ إِذَا قَـالَ وُفِّـقَ وَسُـدِّدَ وَإِنَّكُـمْ إِنْ تَعْجَلُوهَـا تَخْتَلِـفْ بِكُـمْ الْـأَهْوَاءُ فَتَأْخُـذُوا هَكَـذَا وَهَكَـذَا وَأَشَـارَ بَـيْنَ يَدَيْـهِ وَعَـنْ يَمِينِـهِ وَعَـنْ شِـمَالِهِ)).[٤٥]

واتە: لە وهبی کوری عمرو ری جمحی – خوا لی رازی بیت – وتوویەتی : پیغەمبەری خواﷺ فەرموویە تی : پەل مەکەن بۆ پرسیار کرد دەربارەی بابەتیك کە هیشتا رووی نەداوە ، چونکە ئەگەر پیش روودانی بابەتەکە ئەوە (زانایانی)موسلمان هەر دەمینن جا کاتیك روویدا (زانای) وای هەیە خوا رینمویی دەکات و راستی دەپیکیت لە فتوادان دەربارەی ،بەلام ئەگەر ئیوە پلە بکەن پیش ئەوەی بابەتەکە روو‌بدات ئەو هەواو نەفس جیاوازیتان دەخاتە نیوان ، ئینجا ئاواو ئاوا ری دەگرن ،ئاماژەی بۆ پیش خۆی و لای راست و چە پی کرد واتە : پەرتە وازە دەبن هەریەکەتان بە لاییکدا ری دە کات ..!!

[٤٥] سنن الدارمي برقم (١١٨) .

✍(٤٦) حدثني ابو سلمه ﵁أن النبى ﷺ : ((سئل عن الأمر يحدث ليس في كتاب ولا سنة فقال ينظر فيه العابدون من المؤمنين)).[٤٦]

واتە: لە ابو سلمه – خوا لی رازی بیت – وتوویەتی : پیغەمبەری خوا ﷺ پرسیاری لیکرا دەربارەی بابەتیك کە ئەگەر روو بدات و حوکمەکەی لە قورئان و سوننەت نەبیت ،چی بکەین ..؟! ئەویش فەرمووی : خوا پەرستان لە نیو ئیمانداران سەری بابەتەکە دەکەن و

فتوای بۆ دەدەن ..!!

٤٦

(٤٧)- قال ابن مسعود ﷺ قال لى رسول الله ﷺ :

((تعلَّموا العلمَ وعلِّمُوهُ الناسَ ، تعلَّموا الفرائضَ وعلِّموها الناسَ ، تعلَّموا القرآنَ وعلِّموه الناسَ " فإنِّي امرؤٌ مقبوضٌ ، والعلمُ سينقبِضُ ، وتظهرُ الفتنُ ، حتى يختلِفَ اثنانِ في فَريضَةٍ ، لا يجدانِ أحدًا يَفْصِلُ بينَهما)) .[٤٧]

واتە: ابن مسعود – خوا لی رازی بیت – وتوویەتی : پیغەمبەری خوا ﷺ پی فەرمووم : خۆتان فیری زانست بکەن و خەلکیش فیر بکەن ، خۆتان فیری میرات بکەن و خەلکیش فیر بکەن خۆتا فیری قورئان بکەن و ، خەلکیش فیر بکەن ، چونکە من کەسیکم دەمرم ، زانستیش کەم دەبی وفیتنە زۆر دەبیت ئاشوبی زۆر سەر هەلدە دەن تا وای لی دیت دوو کەس ناکۆکیان دەبی لە میراتدا کەسیان دەست ناکەویت لیکیان جیابکاتەوە بابەتە کەیان بۆ روون بکاتەوە و میراتە کەیان بۆ دا بەش بکات ..!!

بەرزترین پەلە و پایەی شەرع زانیانی ئاینی ئیسلامە

[٤٧] سنن الدرامي برقم (٢٢٧).

✍(٤٨)- عن أبي هريرة رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُقال : قيل :

((يا رسولَ اللَّهِ من أَكرَمُ النَّاسِ قال أتقاهُم للَّهِ ،قالوا : ليسَ عن ذِلكَ نسألُك قال يوسُفُ نبيُّ اللَّهِ ابنُ نبيِّ اللَّهِ ابنِ خليلِ اللَّهِ قالوا ليسَ عَن هذا نسألُك قال فعَن معادِنِ العربِ تسألونِّي ؟ فإنَّ خيارَهم في الجاهليَّةِ خيارُهم في الإسلامِ إذا فقُهوا)).[48]

واته : له ابو هريره – خوا لی رازی بیت – گیردراوەتەوە وتوویەتی : ووترا :

ئەی پیغەمبەری خوا ﷺ كامە خەلكیك بەریزتـرینن ؟! پیغەمبەری خوا ﷺ فەرمووی ئەو خەلكانەی بە تقوان یان تەقوای خوای گەورە دەكەن ، ئەوانی ووتیان : دەر بارەی ئەو پرسیارت لی ناكەین مەبەستمان ئەوە نیە ..!! فەرمووی : كەواتە : بەریزترین كەس یوسفی كوری یعقوبی پیغەمبەری خوایە علیهم الصلات والسلام ،كوری پیغەمبەری خوایە علیهم الصلات والسلام ، كوری خۆشەویستی خوایە ابراهیم علیهم الصلات و السلام ، ووتیان : دەربارەی ئەوش پرسیارت لی ناكەین مەبەستمان ئەوە نیە ، فەرمووی : كەواتە دەربارەی رەچەلەكی عەرەب پرسیارم لی دەكەن ..؟ چاكترینیان لە سەردەمی نەزانی و جاهیلی دا چاكترینیانە لە ئیسلامدا ئەگەر تیبگەن لە ئیسلام و ، وە ببن بە زانایەكی شارە زا لە شەرع زانی ئاینی ئیسلام دا ..!!

دواکردنی علم و زانست له سەر هەموو موسلمانیك واجبه

[48] صحيح البخاري برقم (٣٣٧٤) و مسلم (٢٣٧٨)

✍(٤٩)عن أنس بن مالك رضي الله عنه قال:قال رسول الله ﷺ :

((طلبُ العلم فريضةٌ على كل مسلمٍ)).[٤٩]

واتە : دواکردنی علم و زانست لە سەر هەموو موسلمانیك واجبە

هەرچی لەدونیا هەیە نەفەرتی لی کراوە تەنها دووشت نەبێت یادی خوا

مامۆستا زانستی شەرعی

✍ع(٥٠)-ن أبي هريرة رضي الله عنه قال: سمعت رسول الله ﷺ يقول: ((ألا إن الدنيا ملعونةٌ، ملعونٌ ما فيها، إلا ذكرُ الله، وما والاه، وعالمٌ أو متعلمٌ)).

واتە : لە ابو هریرە – خوا لی رازی بیت – دەلیت :گوێیم لە پیغەمبەری خوا ﷺ بوو دەی فەرموو : دونیا و هەرچی لەدونیادایە نەفەرت لیکراوە جگە لەم دوو شتە نەبیت : زکرو یادی خوا ئەو کردەوانەی (خوای گەورە) پی خۆشە ،مامۆستاو فیر خوازی زانستی شەرعی .[٥٠]

چاکترین کەس ئەو کەسەیە کە خۆی فیری قورئانی پیرۆز دەکات

[٤٩] راوه ابن ماجه برقم (٢٢٤) والطبراني في الصغير (٢٢)
[٥٠] سنن الترمذي برقم (٢٣٢٢) .

✍(٥١)- **عثمان بن عفان** رضي الله عنه **قال : قال رسول الله** ﷺ :

((**خيرُكم مَن تعلَّم القرآنَ وعلَّمه**)).[51]

واته : چاكترين كەس ئەو كەسەيە كە خۆی فيری قورئانی پيرۆز دەكات

بەخشنی زانست

✍**عن ابن عباس** رضي الله عنه **أخبر** : ((**أن رسول الله** ﷺ **بَعَثَ بِكتابِهِ إلى كِسْرَى، مع عبدِ اللَّه بنِ حُذافَةَ السَّهْمِيِّ فأمَرَهُ أنْ يَدْفَعَهُ إلى عَظِيمِ البَحْرَيْن، فَدَفَعَهُ عَظِيمُ البَحْرَيْنِ إلى كِسْرَى، فَلَمَّا قَرَأَهُ مَزَّقَهُ، فَحَسِبْتُ أنَّ ابْنَ الْمُسَيِّبِ، قالَ: فَدَعا عليهم رَسولُ اللَّه** ﷺ **أنْ يُمَزَّقُوا كُلَّ مُمَزَّقٍ**)) .[52]

واتە : لە ابن عباس – خوا لی رازی بيت – پيمان رادە گەينی : پيغەمبەری خوا ﷺ نامەيەكی بە ناوی خۆيەوە نووسی و بە پياويكی نارد بۆ سەرۆك هۆزەكانی وەلاتی بەحرين ،كە (عبدالله ی كوری حوزافەی سەهەمی) بوو ، هەتاكو ئەو بەگەيەنيتە بە كيسرای پاشای فارس كەنازناوی پاشای فارس بوو ،جا كاتيك كيسرا نووسراوەكەی پيغەمبەری ﷺ دە خوينيتەوە يەك سەر دەی درينی پارچە پارچەی دەكات ،هەوال كە دی گەريتەو بۆ لای پيغەمبەری خوا ﷺ ئەويش دوعای لی دەكات كە شەق پەق و پارچە پارچە بكرين ،هەر واش بوو پارچە پارچە بوون و ئيمراتۆريەتی فارس رووخا ..!!

نزاكردن بۆ فير بوونی زانست و علم

[51] صحيح البخاري برقم (٥٠٢٧).
[52] صحيح البخاري برقم (٤٤٢٤)

✍(٥٣) -عن ابي هريرة رضي الله عنه قال : قال رسول الله ﷺ :

((اللهم انفَعْنِي بما عَلَّمْتَنِي ، وعَلِّمْنِي ما يَنْفَعُنِي ، وزِدْنِي عِلْمًا ، الحمدُ للهِ على كلِّ حالٍ ، وأعوذُ باللهِ من حالِ أهلِ النارِ)) .[٥٣]

واته : له ابو هريرة – خوا لی رازی بیت – دەلیت : پیغەمبەری خوا ﷺ فەرمووی : خودایە سوودم پی بگەیەنە بەوەی فیرت کردوم کە سوودی دەبیت بۆم ، زانستم زیاد بکە ، سوپاس بۆ خوا لە هەموو بارودۆخیکدا ، خودایە پەنا دەگرم بەتۆ لە حالی خەلکی دۆزەخ ..!!

لە رۆژی قیامەت دا لە سەر پینچ شت پرسیارلی ت دە کریت ..؟!

✍(٥٤)- عن أبي بَرْزَةَ الأسلمي رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ : ((لا تزولُ قدما عبدٍ يوم القيامة حتى يُسألَ عن عمرِه" فيمَ أفناه؟ وعن علمِه" فيمَ فعل؟ وعن مالِه" من أين اكتسبه؟ وفيمَ أنفقه؟ وعن جسمه" فيمَ أبلاه؟)).[٥٤]

واته : له ابی برزه الاسلمی – خوا لی رازی بیت – دەلیت : پیغەمبەری خوا ﷺ فەرموویەتی : لە رۆژی قیات بەندە موسلمان لاقی نابرزیت هەتا لە سەر پینج شت پرسیاری لی دەکریت : تەمەنی لە چی دا بەسەر برد ..؟! وە چ کاریکی کرد بە زانست زانیاریە کەی ..؟! مال سامانەکەی چۆن پەیدای کرد ..؟! وە لە چی دا سەرفی کرد ..؟! جستەی یان جوانیە کەی لە چی دا بەسەر برد یان تەندروستیە کەی چۆن بەسەر برد ..؟!

زانینی ئەو کەسەی لە رۆژی دوایدا مایە پووچە یان مفلسە

---

[٥٣] سنن الترمذي برقم (٣٥٩٩)
[٥٤] سنن الترمذي برقم (٢٤١٧)

✍(٥٥)-عن ابى هريره ﵁أن رسول الله ﷺقال:

((أَتَدْرُونَ ما المُفْلِسُ؟ قالوا: المُفْلِسُ فِينا مَن لا دِرْهَمَ له ولا مَتاعَ، فَقالَ: إنَّ المُفْلِسَ مِن أُمَّتي يَأْتي يَومَ القِيامَةِ بصَلاةٍ، وصِيامٍ، وزَكاةٍ، ويَأْتي قدْ شَتَمَ هذا، وقَذَفَ هذا، وأَكَلَ مالَ هذا، وسَفَكَ دَمَ هذا، وضَرَبَ هذا، فيُعْطَى هذا مِن حَسَناتِهِ، وهذا مِن حَسَناتِهِ، فإنْ فَنِيَتْ حَسَناتُهُ قَبْلَ أنْ يُقْضَى ما عليه أُخِذَ مِن خَطاياهُمْ فَطُرِحَتْ عليه، ثُمَّ طُرِحَ في النَّارِ)).[٥٥]

واته: له ابو هريره – خوا لی رازی بيت – ده گێڕيتەوە كه پيغەمبەری خوا ﷺ فەرموويەتی: ئايا دەزانن موفليس يان مايه پووچ كيه ..؟! ووتيان:

لای ئيمه ئەو كەسەيه كه مال و سامان پاره و جل و بەرگی نەبی ..!! ئەويش فەرمووی: موفليسی راسته قينه له ئوٚمەتی مندا ئەو كەسەيه لەرۆژی قيامەتدا كه ديت به نويژ و رۆژوو و زەكاته كەيه وه واته خاوەنی ئه پەرستانەيه ، كه ديت جينوی داوه بەوه ، بووختانی كردووه بۆ ئەوه ، خوينی ئەوەی رشتووه ، لەوەی داوه ، موفلسه كه دادەنيشينن وەك تۆله ليكردنەوه يه له كرده و چاكه كانی بەشی ئەوانەی لی ده سينن كه خرا پەی كردووه بەرامبەريان ، ئەگەر كردەوه چاكه كانی تەواو بوون له پيش ئەوەی تۆلەی گوناهه كانی به تەواوی لی بكريتەوه ، ئەوا له گوناهی ئەوانه دەخريته سەر گوناهەكانی و فری دەدريته ناو ئاگری دۆزەخەوه..!!

دواكردنی زانست ئەگەر له وەلاتی صين بيت

[٥٥] سنن الترمذي برقم ٢٤١٨) ومسلم برقم (٢٥٨١)

✍(٥٦)- أنس بن مالك ﵁ قال : قال رسول الله ﷺ :

((اطلُبُوا العِلْمَ ولو بالصينِ ، فإِنَّ طَلَبَ العِلْمِ فريضَةٌ على كُلِّ مسلِمٍ ، إِنَّ الملائِكَةَ تَضَعُ أجنِحَتَها لطالِبِ العلمِ رضًا بِما يطلبُهُ)) . [٥٦]

واته : له انس كوری مالك ﵁ دەلیت : پیغەمبەری خوا ﷺ فەرمووی : دوای زانست بكەن ئەگەر لە وەلاتی صین بیت ، چونكە دواكردنی زانست واجبە لەسەر هەموو موسلمانیك ، فریشتەكان بال خۆیان بۆ رادەخەن بۆ ئەو كەسەی دوای زانست و علم دە كات ......؟؟؟؟

ئەو كەسانە بخوینەوە كاتیك زانستیان لی وە فیر دە بیت

✍(٥٧)- عن عبدالله بن عمر ﵄ قال : قال رسول الله ﷺ :

((وَقّرَوا منْ تَعَلَّمُونَ منهُ العلمَ، و وَقّرُوا مَنْ تُعَلّمُونَهُ العِلْمَ)) [٥٧]

واته : له عبد الله كوری عمر ﵄ دەلیت : پیغەمبەری خوا ﷺ فەرمووی : ئەو كەسانە ئاشكرا بكە یان دەست نیشان بكە كە زانستیان لیوە فیر دەبیت ،ریز له و كەسانەش بگرە كە فیری زانستیان دە كەیت ..؟؟

رۆژی دووشمە بەدوای زانست دا بگەری

[٥٦] شیخ الالباني سلسلة الاحاديث ضعيفة برقم (٤٧٥١) ،و تخريج الإحياء للعراقي (٢٢/١)و شیخ الالباني جامع ضعيف برقم (٦١٢٦)
[٥٧] شیخ الالباني ضعيف الجامع برقم (٦١٢٦)

✍(٥٨)- عن انس بن مالك ﷺ قال : قال رسول الله ﷺ :

((اطلُبوا العلمَ يومَ الاثنينِ فإنَّهُ ميسَّرٌ لطالبِهِ)) [٥٨]

واته :له انس كوری مالك ﷺ دەلیت : پیغەمبەری خوا ﷺ فەرمووی : لەرۆژی دووشەمەمە دا بەدوای علم و زانست دا بگەری چونكە ئاسانە بۆ ئەو كەسانەی بەدوای علم زاست دا دە گەرین ..!!

مەبە لە ستەمكاری نەزان و جاهل

✍(٥٩)- عن ابی هریره ﷺ عن النبی ﷺ قال :

((اطلُبوا العِلمَ واطلُبوا مع العِلمِ السَّكينةَ والحِلمَ ، لينوا لمَن تعلَمون ولمَن تتعلَّمون منه ، ولا تكونوا من جبابرةِ العلماءِ فيغلِبَ جهلُكم حِلمَكم)) . [٥٩]

واته : له ابی هریره ﷺ دەلیت پیغەمبەر ﷺ فەرمووی : بەدوای زانستدا بگەری ،بە زانستیش بەدوای خەونیكی ئارام یان شوینیكی ئارام دا بەگەری بۆیە صبر بگرە و ئارام بگرە بۆ ئەوەی كە دەی زانیت بۆ ئەوانەش كە زانستت لی وە فیر دەبیت و زانستت لی وە وەردەگری ،هەر گیز مەبە بە ستەمكارانی نەزان جاهل ، چونكە نەزانی جاهیلیت زال دە بیت بەسەر هەموو خەنەكانت دا ..!!

---

[٥٨] الجامع الصغير للسيوطي برقم (١١٠٧) ، العلل المتناهية ابن الجوزي ص (٣٢٣/١) شيخ الالباني سلسلة الاحاديث ضعيف(٢٤٩٠) ، الجامع ضعيف برقم (٩٠٨).
[٥٩] تخريج الإحيا للعراقي (٢١٨/٣) .

✍(٦٠) عن انس بن مالك رضي الله عنه قيل :

((يا رسول الله ﷺ أي الأعمال أفضل ..؟! فقال : العلمُ باللهِ عزَّ وجلَّ ، فقيل : أيُّ العلمِ تريدُ ؟ قال ﷺ : العلمُ باللهِ سبحانَه ، فقيل له : نسألُ عن العملِ وتجيبُ عن العلم ؟ فقال ﷺ : إنَّ قليلَ العملِ ينفعُ من العلمِ باللهِ ، وإنَّ كثيرَ العملِ لا ينفعُ مع الجهلِ باللهِ)) .[٦٠]

واتە : لە انس کوری مالك – خوا لی رازی بیت – دەلیت : لە پیغەمبەری خوام ﷺ پرسی : کامە کردەوە چاکترینە ..؟! ئەویش فەرمووی : زانست بە ناسینی خوای گەوە ، فەرمووی : چ زانستیکت دەویت ..؟! زانستی ناسینی خوای بالادەست و شکۆمەند ، پی ووترا : ئیمە لە بارەی کردارە وە پرسیار دەکەین تۆش لە بارەی زانستەوە وەلامد بدەیتەوە ،هەندیك کەمی کردەوە سوودی هە یە لە زانستی یان ناسینی خوای گەورە ، وە زۆریش کردەوە سوودی نیە لە گە ل جهل و نەزانینی خودا ..!!

[٦٠] تخريج الإحياء للعراقي (٢٢/١) اسناد ضعيف .

پیغەمبەرﷺ فەرمووی : من شاری زانستم (علی) دەروازە کەیەتی

✍(٦١) عن علي كوری ابي طالب رضي الله عنه قال : قال رسول الله ﷺ :

((أنا مدينةُ العلمِ وعليٌّ بابُها ، فمن أراد العلمَ فليأْتِ البابَ)) .[٦١]

واتە : لە علی كوری ابي طالب – خوا لی رازی بیت دەلیت : پیغەمبەری خوا ﷺ فەرمووی : من شاری زانستم (علی كوری ابي طالب) دەر وازە كەیەتی ، وە هەر كەسیك ئارە زووی زانست بكات با لە دە روازە كەیە وە دەست پی بكات ..!!

زانست بنووسن پیش ئەوەی زانایان وەفات بكەن

✍(٦٢) عن حذيفة بن اليمان رضي الله عنه عن النبي ﷺ قال :

((اكتُبوا العلمَ قبلَ ذَهابِ العلماءِ ، إنما ذَهابُ العلمِ موتُ العلماءِ)) .[٦٢]

واتە :لە حذيفة بن اليمان – خوا لی رازی بیت – دەلیت : پیغەمبەر ﷺ فەرمووی: پیش ئەوەی زاناكان وەفات بكەن ،زانست بنووسنەوە ،بەلام رۆیشتنی زانست مردنی زانایانە ..!!

[٦١] لابن الجوزي الموضوعات (١١٢/٢).
[٦٢] الشيخ الالباني ضعيف الجامع برقم (١٠٩٠) ، وسلسلة الاحاديث ضعيف برقم (٦٥٩٦).

زانستی شەرعی فیر بە هەر جۆریك دە تەویت

✍(٦٤) عن أنس بن مالك ﷺ قال : قال رسول الله ﷺ :

((تَعَلَّموا من العلمِ ما شئتم ، فواللهِ لا تُؤْجَروا بِجَمْعِ العلمِ حتى تعملوا)) .[63]

واتە : لە انس کوری مالك – خوا لی رازی بیت – دەلیت : پیغەمبەری خوا ﷺ فەرمووی : زانستی شەرعی فیر بە هر جۆریك دە تەویت ، بە خودا پاداشتی کۆکردنەوەی زانستت پی نادریت تا خۆ تی پی فیر نەکەیت ..!!

[63] شیخ الالباني ضعيف الجامع برقم (٢٤٥٥)

✍(٦٤) – عن انس بن مالك ﵁قال : قال رسول الله ﷺ :

((طالبُ العلمِ طالبُ الرَّحمنِ، طالبُ العلمِ ركنُ الإسلامِ، ويُعطَى أجرُه مع النَّبيِّينَ)) [٦٤]

واته: له انس كورى مالك – خوا لى رازى بيت – دەليت : پيەمبەرى خوا ﷺ فەرمووى: دوا كردنى زانست دواكردنى ميهره بان يان الرحمن ،چونكه دواكرنى زانست يەكيكه له روكنه كانى ئيسلام ،پاداشتى دواكردنى زاستى شەرعى پاداشتەكەى له گەل پيغەمبەرانەوە (عليهم السلام) پى دەدريت ...!!!

---

[٦٤] شيخ الالباني سلسلة الاحاديث ضعيفة برقم (٣٨٢٢).

سليمان عليه السلام دواى زانستى كرد

✍(٦٥)- عن عبدالله بن عباس ﷺقال : قال رسول الله ﷺ :

((خُيِّرَ سُليمانُ بينَ المالِ والمُلْكِ والعِلمِ ، فاختارَ العلمَ ، فأُعطِيَ المُلْكَ والمالَ ، لِاختيارِه العِلمَ)) [65]

واته : له عبدالله كورى عباس – خوا لى رازى بيت – دەليت : پيغەمبەرى خوا ﷺ فەرمووى :

سليمان پيغەمبەرى عليه السلام خيرو چاكەى ويست له نيوان مال وسامان و پاشايەتى دا ، هەر بۆ يه له نيوان ئەمانه زانستى هەلبژارد ..!! هەر بۆ يەش مال و سامان ملك پاشايەتى پى درا ،چونكه زانستى هەلبژارد ..!!

هيچ گەنچيك نيەبەدواى زانست بگەريت وه هۆگرى خواى گەوره دەبيت

✍(٦٦) – عن عبدالله بن عباس ﷺ قال : قال رسول الله ﷺ :

((ما من شابّ حدَثٍ يطلبُ العلمَ يلتمسُ بذلك وجهَ اللهِ عزَّ وجلَّ إلا خالط ذلك العلمُ لحمَه ودمَه)) [66]

واته : له عبدالله كورى عباس – خوا لى رازى بيت – دەليت : پيەمبەرى خوا ﷺ فەرمووى:
هيچ كەنچيك نيه بەدواى زانستدا بگەريت ئا بەشيوەيه بەدواى رووخسارى خواى گەوره دا بگەريت ، مەگه ئەو زانسته تيكه له گۆشت و خوينى بيت ..!!

[65] شيخ الالباني ضعيف الجامع برقم (٢٩٣٣).
[66] ابن عدي (الكامل في الضعفاء) (٣٠١/٧) .

بەراستی فیربوونی زانست لەمندالی دا وە ئەوەیەنخش بکەی لەسەر بەرد بەلام لە فیر بوون لە کاتی گەورەیی دا وە ئەوەیە لەسەر ئاو نەخش بنووسی بکەیت.!

✍(٦٧) – عن ابو الدرداء ﵁ قال : قال رسول الله ﷺ :

((مثلُ الذي يتعلَّمُ في صِغَرِه كالنَّقْشِ على الحَجَرِ ، ومثلُ الذي يتعلَّمُ في كِبَرِه كالذي يكتبُ على الماءِ)). [٦٧]

لە ابو الدراداء - خوا لی رازی بیت – دەلیت : پیغه مبەری خوا ﷺ فەرمووی : بەراستی فیربوونی زانست لەمندالی دا وە ئەوەیە نخش بکەی لەسەر بەرد بەلام لە فیر بوون لە کاتی گەورەیی دا وە ئەوەیە لەسەر ئاو نەخش بنووسی بکەیت..!!

[٦٧] للسيوطي (النكت على الموضوعات) ص (٤٤) ، (الدرر المنتثرة) (٩٩) ، (الجامع الصغير) برقم (٨١١٩).

✍(٦٨)- عن ابو هريرة ﵁ قال : قال رسول الله ﷺ :

((العالمُ و العلمُ و العملُ في الجنةِ ، فإذا لم يَعْمَلِ العالمُ بما يعلمُ ، كان العلمُ والعملُ في الجنةِ ، وكان العالمُ في النارِ)) .[٦٨]

واتە: لە ابو هريرە – خوا لی رازی بیت – دەلیت : پیغەمبەری خوا ﷺ دەفەرمووی : زاناو زانست کارو کردەوە کانی لە بەهەشتدان ، بەلام زانا کار بە زانستەکەی نەکات ،ئەوا ئە بەس زانست و کردەوە کەی لە بە هەشتدا ، بەلام زاناکە لە ئاگری دۆزەخ دایە..

تیبینی / کار نەکردن بە و زانستە شەرعیە کە فیری بووە ئەو زانایە بەشیوەیە کی حق راست و دروست بە کاری نەهینی ئەوا لە ئاگری دۆزەخ دایە بۆنموونە دادوە رەکان کە زانان لە زانستی دادوەری شەرعی ..!!

[٦٨] شيخ الالباني سلسلة الاحاديث الضعيفة برقم (٣٩٢٩).

گوناهی زانا یەکە بەلام کوناهی نەزانن دووە

✍(٦٩)- عن عبدالله بن عباس ﵄ قال : قال رسول الله ﷺ :

((ذنبُ العالِمِ واحدٌ، وذنبُ الجاهلِ ذنبانِ، قيل : ولِمَ يا رسولَ الله ؟ قال : العالِمُ يُعَذَّبُ على رُكُوبِهِ الذنبَ، والجاهلُ يُعَذَّبُ على رُكُوبِهِ الذنبَ وتَرْكِهِ العِلْمَ)) .[69]

واتە : لە عبدالله کوری عباس – خوا لی رازی بیت – دە لیت : پیغەمبەری خوا ﷺ فەرمووی : گوناهی زانا یەکە . بەلام گوناهی نەزان دووە ، ووترا : بۆ ئەی پیغەمبەری خوا ﷺ ؟! فەرمووی : زانا لەسەر سوار بوونی ئازار دە چیژیت ، بەلام کەسی نە فام و نەزان و جاهل لەسەر بە تاوانی خۆی وازهینان لە زانست ئازار دە چیژیت ..!!

تیبینی/ مەبەستی ئەوەیە زانا لە سەر گوناهەکەی سزا دەدریت ، بەلام نەزان لەسە ر دوو تاوان سزا دەدریت ،سزای یەکەم لە سەر تاوانەکەی ، سزای دووەم لەسەر نەزانی نەفامی خۆی لە زانستی شەرعی ، بەواتای کەم تەرخەمی کردووە لە فیر بوونی زانستی شەرعی ..!!

[69] شيخ الالباني سلسلة الاحاديث الضعيفة برقم (٣٦٢٣).

چوار شت هەرگیز تیرنابن لە چوار شت

✍(٧٠)- عن ابي هريرة ﵁ قال : قال رسول الله ﷺ :

((أربعٌ لا يشبعْن من أربعٍ الأرضُ من مطرٍ والأنثى من الذَّكرِ والعينُ من النظرِ والعالمُ من العِلمِ)) .[٧٠]

واتە: لە ابی هریرە – خوا لی رازی بیت – دە لیت : پیغەمبەری خوا ﷺ فەرمووی : چوار شت هەرگیز لە چوار شت تیر نابن : زەوی لە باران ، نیر لە می ، و چاو لە نەزرکردن ،وە زانا لە زانست هەرگیز تیر نابن ..!!

تیبینی / مەبەستی ئەم چوار شتە کە پیویستیان بە یەکە هەر گیز لە یەکتر تیر نابن ، بەردوام دوای زیاتر و زیاتر دەکەن ، هەر وەك زانست و زانیاری هەرگیز ناتوانی بلیت من تیر بووم لی ، چونکە هەر خۆت بە نەزان دەزانی لە بەردەم زانستدا ..!!

[٧٠] ابن حبان (المجروحين) (٥١٣/١)، لابن الجوزي (الموضوعات) (٣٨٤/١) ،والسيوطي (الجامع الصغير) ص٩١٦